K politickému a hospodářskému vývoji Rakouska v letech 1931-1934

Miroslav Šepták

Abstrakt

Cílem disertační práce je analýza rakouského zahraničně politického vývoje v letech 1931-1934 s důrazem na celkový vývoj mezinárodních vztahů. Dále nebudou opomenuty vybrané vnitropolitické události i hospodářský a sociální vývoj Rakouska. Oba mantinely jsou zvoleny s ohledem na důležité události, jež ve své době přesáhly čistě vnitrostátní význam a ovlivnily tehdejší mezinárodní politiku. První souvisí se zveřejněním plánu německo-rakouské celní unie, druhý se zavražděním rakouského kancléře Engelberta Dollfusse.

V historiografii absentuje podrobná analýza rakouské zahraniční politiky především ve vztahu k Německu a Itálii na základě konfrontace rakouských, německých a československých nevydaných pramenů, vybraných vydaných dokumentů, memoárové a odborné literatury a dobového tisku. Předložená disertační práce, výsledek intenzivní čtyřleté vědecké činnosti v průběhu doktorského studia, si klade za cíl tuto mezeru alespoň částečně zaplnit a u vytyčených problémových okruhů dosáhnout nové vědecké interpretace či přinejmenším buď potvrdit, nebo vyvrátit dosavadní vědecká tvrzení.

Význam let 1931-1934, pro rakouské dějiny v mnohém období přelomové, se promítl nejenom do zahraniční a vnitřní politiky, ale také do hospodářské a sociální oblasti. Největší změny postihly vnitřní uspořádání Rakouska. Existence konfliktních linií v rakouské společnosti, především výrazný rozpor mezi centrem a periferií v kombinaci s její sloupovou strukturou, způsobily bipolární antagonismus mezi dvěma politickými bloky – občanským a levicovým. Spolu s nedemokratickou politickou kulturou přispěly k růstu vnitropolitického napětí a k absenci dialogu napříč stranickým spektrem. Soudobé hospodářské, sociální problémy a

tlak Itálie a Německa ještě zesílily dlouhodobé antidemokratické tendence a napomohly k pádu parlamentní demokracie v Rakousku.
V oblasti zahraniční politiky preferovali šéfové diplomacie Johannes Schober a Karl Buresch z různých důvodů odklon od neutralistické linie zahraniční politiky. K ní se vrátil až jejich nástupce Engelbert Dollfuss, ale pod tlakem německých nacistů ji později přehodnotil. Právě agresivní politika Třetí říše způsobila, že zachování suverenity definované v článku 88. saint-germainské mírové smlouvy vydával za hlavní zahraničně politickou prioritu.

Dollfuss několikrát ukázal dobrou vůli odstranit vzniklé rozpory vzájemným dialogem. Německo na nabídky k dorozumění nebylo ochotno přistoupit a rakouské podmínky ignorovalo. Samo kladlo požadavky, jejichž splnění by výrazně omezilo suverenitu republiky pod Alpami. Řešení patové situace spatřovali rakouští nacisté podporovaní německými spolustraníky a Hitlerem v provedení ozbrojeného spiknutí. Diletantsky naplánovaný puč, v jehož průběhu přišel Dollfuss o život, poškodil pověst Německa v zahraničí a poprvé naplno odhalil zločinnou podstatu nacismu.